

#Valmennus-pilotti

Mallin tavoite ja kohderyhmä

#Valmennus-pilotti on syntynyt ammatillisen koulutuksen toimijoiden arjen tarpeista ja toiveista tehostaa monitoimijaisella yhteistyöllä opiskelijoiden ensimmäisen koulutusvuoden aikaista tukea. Mallin tavoitteena on luoda vahva pohja opiskelijoiden tutkinnonosien- ja tutkinnon suorittamiselle valmennuksellisella työotteella ja vahvistaa oppilaitoksessa ennaltaehkäisevää toimintakulttuuria. Tavoitteena on tukea opiskelijoiden sitoutumista koulutusalan osaamisen hankkimiseen ja sen osoittamiseen henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti sekä ammatillisessa koulutuksessa pysymistä. Edellisiin vastataan muun muassa tarjoamalla opiskelijoille monipuolista tukea ja ohjausta opetuksessa. Lisäksi tuetaan arjen hallintaa, tarjotaan tietoa alan koulutuksesta, osaamisen hankkimisesta ja - arvioinnista sekä opiskeluhuollon palveluista.

Mallin kohderyhmänä ovat erityisesti ammatillisen koulutuksen ensimmäisen vuoden opiskelijat. Mallia on mahdollista hyödyntää myös pidemmällä opintoissaan olevien opiskelijoiden tukemiseen. Keskeistä on kuitenkin se, että toimijat perehtyvät malliin ja ottavat sen käyttöön ammatillisten koulutusten alkaessa.

Kuvaus mallin sisällöistä ja toimenpiteistä

#Valmennus-pilotin sisällöt pohjautuvat ammatillisessa koulutuksessa esiin nousseisiin tarpeisiin sekä ammatillisen koulutuksen opiskelijapalautteen aloituskyselyn (vipunen.fi) sisältöihin. Mallin toimenpiteitä toteutetaan ammatillisessa koulutuksessa opiskelijan ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Toimintatapaa voidaan kuitenkin jatkaa myös opintojen myöhemmässä vaiheessa.

Malli perustuu valmennukselliseen työotteeseen opiskelijoiden tukemisessa. Mallin valmennusajattelua kuvaavia piirteitä ovat tavoitteellisuus, tietoisuus, osallisuus, aktiivinen toimijuus ja varhainen reagointi opiskelijan tuen tarpeisiin. Mallin keskiössä on monitoimijainen asiantuntijajoukko, joka vastaa opiskelijoiden tuen tarpeisiin. Samalla myös vahvistetaan ja tehostetaan oppilaitoksessa toteutettavaa monitoimijaista tiimityötä sekä ennaltaehkäisevää toimintakulttuuria.

Opiskelijan tukijajoukkueeseen voivat kuulua esimerkiksi omaohjaaja, opinto-ohjaaja, erityisopettaja, kuraattori, terveydenhoitaja, psykologi sekä huoltajat. Lisäksi opiskelijoita tukemassa ja heille toimintaa järjestämässä voivat olla hankkeissa toimivat henkilöt sekä muut paikalliset toimijat. Olennaista tukemisessa on toimijoiden säännöllinen yhteydenpito ja viestintä. Viestinnässä voidaan hyödyntää sosiaalisen median sovelluksia. Yhteistyö alaikäisten huoltajien kanssa nähdään merkityksellisenä. Opintojen alussa käynnistetty yhteistyö auttaa mahdollisesti ehkäisemään myöhempien jännitteiden muodostumista oppilaitoksen työntekijöiden ja huoltajien välillä. Huoltajien osallisuus nähdään myös tehokkaana toimintatapana opiskelijoiden tukemisessa, jonka vuoksi huoltajien sitouttamiseen kiinnitetään toiminnassa erityistä huomiota. Muun muassa oppilaitoksessa järjestettävän kotiväenillan avulla huoltajille luodaan mahdollisuus tutustua paremmin oppilaitoksen käytänteisiin sekä opiskelijoiden tukijajoukkueeseen.

Koulutuksen alkaessa ja valmennustoiminnan käynnistyessä selvitetään yhdessä opiskelijan alkutilanne käyden samalla jatkuvaa viestintää ammatillisten toimijoiden, huoltajien ja opiskelijoiden välillä. Näiden toteuttamisesta vastaa omaohjaaja. Alkutilanteen selvittelyssä ja alkuhaastattelussa

ovat mukana omaohjaajan lisäksi opinto-ohjaaja, erityisopettaja ja tarvittaessa kuraattori sekä terveydenhoitaja. Samalla käynnistyy henkilökohtaisen osaamisen kehittämisen suunnitelman (HOKS) laadinta. Myös tuen tarpeiden selvittäminen sisältyy alkutilanteen selvittelyprosessiin. Alkuhaastattelun ajankohta sovitaan kahden-kolmen viikon sisällä koulutuksen aloittamisesta. Haastattelussa opiskelija kertoo aikaisemmista opinnoistaan, koulutuksistaan, toiveistaan, tavoitteistaan, harrastuksistaan, asumisen- ja oppilaitokseen kulkemisen järjestelyistään, haasteistaan edellisiin liittyen sekä mahdollisista erityisen tuen tarpeistaan. Haastattelussa yksittäiselle opiskelijalle ilmoitetaan erityisopettajan kaikille aloittaville opiskelijoille toteuttavien luki- ja matematiikkatestien tulokset. Testien tuloksien merkityksestä keskustellaan opiskelijan ja tarvittaessa erikseen huoltajien kanssa. Tässä vaiheessa jokainen toiminnassa mukana oleva oppilaitoksen asiantuntija perehdyttää osaltaan opiskelijat opiskeluun liittyviin keskeisiin asioihin. Tästä esimerkkeinä ovat alaan, opintoihin, tiloihin ja työvaatetukseen liittyvä tieto (omaohjaaja), opinto-ohjaus palvelut (opinto-ohjaaja), opiskeluhuollon palvelut (kuraattori) sekä terveyden edistämisen palvelut (terveydenhoitaja). Tässä vaiheessa toimijat tarjoavat opiskelijalle myös mahdollisuutta saada ohjausta ja tukea.

Alkutilanteen selvityksen ja alkuhaastattelun jälkeen mallissa syvennyttään yksilö- ja ryhmävalmennukseen. Yksilövalmennusta tarjotaan säännöllisesti yksilöaikoina tai työpajoissa, ryhmävalmennusta toteutetaan työpajoissa tai esimerkiksi muulla ajalla hanketoiminnoissa. Valmennuksessa jokainen mukana oleva toimija keskittyy päämäärätietoisesti tukemaan opiskelijaa omalta osaltaan, kuitenkin toimien tiiviissä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Valmennustoiminnan tukijajoukkue huomioi opiskelijan elämäntilanteen ja tuen tarpeet kaikissa kohtaamisissa. Toiminnassa opiskelijoiden tilannetta seurataan jatkuvasti, poissaoloihin kiinnitetään huomiota ja niistä tiedotetaan saman päivän aikana alaikäisten huoltajille. Toiminnassa on havaittu, että opiskelijat oppivat huolehtimaan toisistaan, esimerkiksi oppitunneilta / työpajoista myöhästyneille opiskelutovereille viestitellään. Opiskelijoiden ongelmatilanteiden havaitseminen ja nopea reagointi edistää tuen tarpeisiin vastaamista varhaisessa vaiheessa. Tarvittaessa jokainen tukijoukkueen toimija ohjaa opiskelijan sopivan palvelun piiriin.

Valmennustoiminnassa opiskelijan ohjaus kiinnittyy tiiviisti koulutuksen arkeen. Valmennustoiminnan yhteydessä omaohjaaja käy HOKS-keskustelut opiskelijan kanssa. Keskusteluissa korostuu vastavuoroinen dialogisuus. Omaohjaajalla on tärkeä rooli myös oppilaitoksen verkoston ja huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Mallissa keskeistä on myös opiskeluhuoltoon liittyvien toimijoiden säännöllinen jalkautuminen opiskelijoiden pariin. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi oppilaitoksen kuraattori, erityisopettaja tai terveydenhoitaja ovat yksin tai yhdessä mukana säännöllisesti (esim. 2-4 kertaa viikossa) oppitunneilla/työpajoissa. He käyvät vaihtamassa kuulumisia opiskelijoiden ja omaohjaajien kanssa. Tavoitteena on lisätä opiskeluhuoltopalveluiden näkyvyyttä ja madaltaa yhteydenottokynnystä palveluihin. Toimijoilla säilyy samalla tuntuma opiskelijoiden asioihin ja verkosto vahvistuu. Lisäksi ryhmävalmennuksessa opiskelijoille järjestetään säännöllisesti yhteisöllisyyttä vahvistavaa toimintaa eri teemoihin liittyen Opiskelijoiden näkökulmasta heitä kuullaan usean eri toimijan toimesta, heidän mahdolliset ongelmansa oppimisessa ja arjen sujumisessa havaitaan, he saavat ohjauksen tilanteeseen sopivaan palveluun ja heidän palautteensa huomioidaan toiminnan suunnittelussa.

Resurssit ja käyttöönotto

Toiminnan toteuttamisen ja onnistumisen kannalta keskeistä on oppilaitoksen johdon tuki ja toiminnan mahdollistaminen. Mukana olevilta toimijoilta ja oppilaitoksen johdolta mallin käyttöönotto vaatii perehtymistä ja sitoutumista uudenlaiseen toimintaan. Ammattilaisilta

edellytetään innostusta tehdä työtään toisin. Opiskelijoiden huoltajien mukaan saaminen ja sitoutuminen yhteistyöhön edellyttää tukijajoukkueelta kahdensuuntaista ja avointa viestintää huoltajien kanssa. Mallin käyttöönoton myötä työntekijöiden työ muuttuu, sillä työtä tehdään enenevissä määrin siellä missä opiskelijat ovat. Käyttöönotto edellyttää, että toimijat yhdessä johdon tuella suunnittelevat säännöllisin väliajoin yksilö- ja ryhmävalmennuksien mahdollisia ajankohtia ja yhteistyökumppaneita sekä jatkuvaa toiminnan arviointia yhdessä.

Toiminta on helposti monistettavissa, se edellyttää yhteisen päämäärän eteen toimivaa, sitoutunutta ja melko pysyvää kehittämistiimiä, joka pyrkii ennakkoluulottomasti kokeilemaan uusia toimintatapoja sekä ratkaisemaan haasteita yhdessä. Toiminnan onnistumisen kannalta keskiössä on myös toimijoiden välinen viestintä. Ihanteellista olisi, jos toimintaa voitaisiin toteuttaa pidempikestoisesti kuin ensimmäisen opiskeluvuoden ajan, esimerkiksi opintojen alkamisesta aina niiden päättymiseen ja työllistymiseen/jatko-opintoihin siirtymiseen saakka. Haasteena ovat kuitenkin kehittämistiimin jäsenten vaihtumiseen sekä innostukseen/motivaatioon liittyvät tekijät.

Toiminnan käyttöönottoa harkitessa on hyvä pohtia myös aikaan (mm. muut työtehtävät työaikasuunnitelmissa), tiloihin ja rahoitukseen liittyviä tekijöitä. Toiminta ei välttämättä vaadi lisää resursseja, mutta ennen kaikkea niiden uudelleen kohdentamista. Tämä vaatiikin panostusta toiminnan suunnitteluun ja koordinointiin. Toimintatapa edellyttää säännöllistä ja suurempaa panostusta alussa, mutta ennaltaehkäisevä toimintakulttuuri voi kuitenkin vähentää pidempien tapaamisten tarvetta myöhemmässä vaiheessa. #Valmennus-pilotin suunnittelun ja toiminnan aikana työaika on kohdennettu vuoden aikana tukijajoukkueen toimijoille 40-100 tuntia työtehtävästä riippuen. Edellisessä ei ole mukana projektisuunnittelijan pilottiin kohdentama työaikaresurssi, joka on ollut oleellinen toiminnan onnistumisen kannalta.

Tulokset ja mittarit

Malli on laadittu osana #Hyvinvoiva amis. Peruskoulusta ammattiopintoihin ja työelämään Lapissa - hanketta mukana olevien toimijoiden yhteistyössä. Suunnittelun pohjana ovat olleet ammatillisessa koulutuksessa esiin nousseet tarpeet sekä ammatillisen koulutuksen opiskelijapalautteen aloituskyselyn (vipunen.fi) teemat. Mallia on pilotoitu yhden lukuvuoden ajan ammatillisessa koulutuksessa pintakäsittely- ja rakennusalan perustutkintoalojen ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kanssa. Malliin liittyvää toimintaa on kehitetty koko pilotoinnin ajan. Mittarina toimii mukana olevilta opiskelijoilta sekä tukiverkoston toimijoilta saatu palaute. Lisäksi toimivuuden mittarina voidaan pitää tilastotietoja läsnäoloista, tutkinnonosien suorittamisen edistymisestä sekä siitä, kuinka suuri osa pilottiryhmään kuuluneista opiskelijoista on mukana koulutuksessa ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen verrattuna aikaisempien vuosien opiskelijaryhmiin. Huomioitava on kuitenkin se, että vaikka opiskelija olisikin keskeyttänyt tietystä koulutuksessa opinnot, onnistumisesta kertoo myös se, jos opiskelija on ohjattu hänelle paremmin sopivalle alalle. Mallin tuloksia analysoidaan tarkemmin lukuvuoden 2020-2021 aikana.